

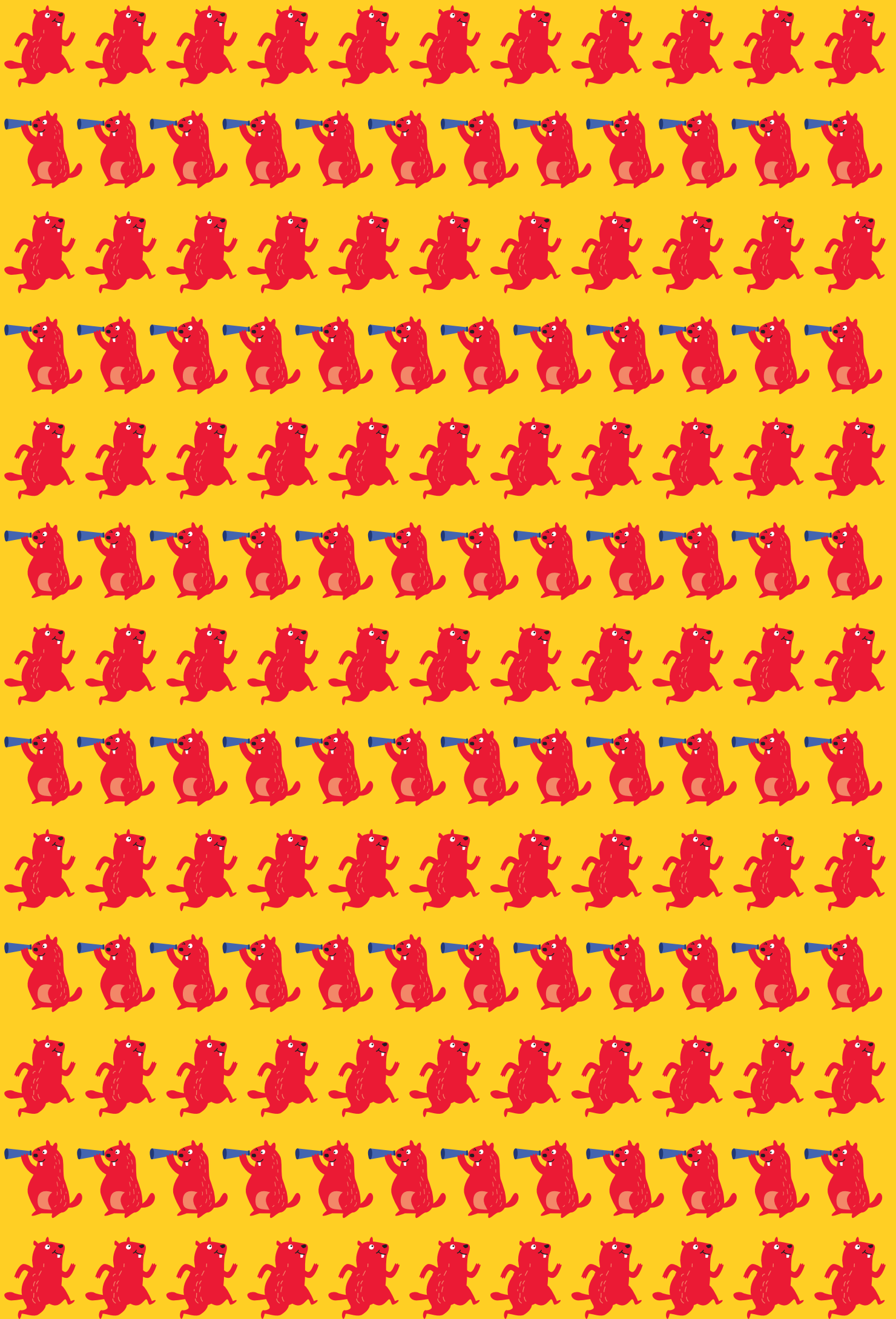
Junde!

Bità y Cëch nes mostra ...

SFÖI DE INSEGNAMËNT

bu,press

bozen
bolzano
university
press

Junde!

Bità y Cëch nes mostra ...

Junde!

Test y conzet

Ruth Videsott, Veronica Rubatscher, Daria Valentin

Letorat

Ulrike Frenademez, Werner Pescosta (trami dl Istitut Ladin Micurá de Rù), Isabella Ties

Consulënza scientifica

Rico Cathomas (conzet y didatica)

Paul Videsott (linguistica)

Consulënza por l'integrasiun di simboi Montessori

Margot Demetz Insam

Grafica y layout

maramelab.net

Stampa

Fotolito Varesco

En colaboraziun cun la Intendënza Ladina, Provinzia Autonoma de Balsan, Südtirol

In Zusammenarbeit mit dem Ladinischen Schulamt, Autonome Provinz Bozen, Südtirol

*In collaborazione con l'*Intendenza Scolastica Ladina, Provincia Autonoma di Bolzano, Alto Adige

© 2018 Bozen-Bolzano University Press
www.unibz.it/universitypress

ISBN 978-88-6046-146-9

INDESC

SONNS

- 10 ..... Ē7A
- 11 ..... Ē7B
- 14 ..... Ē7C

LES SILBES

- 16 ..... LES SILBES 1A
- 17 ..... LES SILBES 1B
- 20 ..... L'AZËNT 2A
- 22 ..... L'AZËNT 2B

L'INOM

- 25 ..... L'INOM GENERAL Y
L'INOM PERSONAL 4A
- 27 ..... L'INOM GENERAL Y
L'INOM PERSONAL 4B
- 30 ..... L'INOM GENERAL Y
L'INOM PERSONAL 4C

L'ARTICUL

- 32 ..... L'ARTICUL DETERMINATIF Y
L'ARTICUL INDETERMINATIF 4A
- 34 ..... L'ARTICUL INDETERMINATIF 4B
- 36 ..... L'ARTICUL DETERMINATIF Y
L'ARTICUL INDETERMINATIF 4C
- 39 ..... L'ARTICUL INDETERMINATIF
Y LA PREPOSIZIUN 5A
- 42 ..... L'ARTICUL INDETERMINATIF
Y LA PREPOSIZIUN 5B

L'AGETIF

- 46 ..... L'AGETIF NUMERAL 4A
- 49 ..... L'AGETIF NUMERAL 4B
- 53 ..... L'AGETIF NUMERAL 4C

LE PRONOM

- 58 ..... LE PRONOM PERSONAL NIA AZENTÉ
Y LE PRONOM PERSONAL AZENTÉ 4A
- 66 ..... LE PRONOM PERSONAL NIA AZENTÉ
Y LE PRONOM PERSONAL AZENTÉ 4B

LE VERB

- 72 ..... I TËMPS 4A
- 75 ..... I TËMPS 4B
- 80 ..... I TËMPS 4C
- 82 ..... I TËMPS 4D

LES PARTICOLES

- 86 ..... LA CONGIUNZIUN 4A
- 90 ..... LA CONGIUNZIUN 4B
- 92 ..... LA CONGIUNZIUN 4C

LA FRASA

- 96 ..... LE SOGET Y L'OGET 3A
- 99 ..... L'OGET 3B
- 103 ..... L'OGET 3C

REPETIZIUN

- 107 ..... REPETIZIUN

PROPOSTES DE CONTROL

- 110 ..... TEST 1
- 113 ..... TEST 2
- 115 ..... TEST 3

INJUNTES

- 117 ..... Ē7A
- 118 ..... L'AZËNT 2A
- 120 ..... I TËMPS 4A
- 126 ..... LA CONGIUNZIUN 4A
- 135 ..... L'OGET 3B

MANIRES DA DÍ

- 136 ..... MANIRES DA DÍ

LIÈNDA

Sonns

Silbes

Frasa

Mët averda!

MËT AVERDA!

Ladin

Talian

Todësch

Inglesc

Por vigni
lingaz
n corú

Ciara avisa!

Categoria

Indicaziun
eserzize

 1a classa

 2a classa

 3a classa

 4a classa

 5a classa

10 / 13

Numer dla plata
tl sföi de laur

Recordete!

Inom

Articul

Agetif

Pronom

Verb

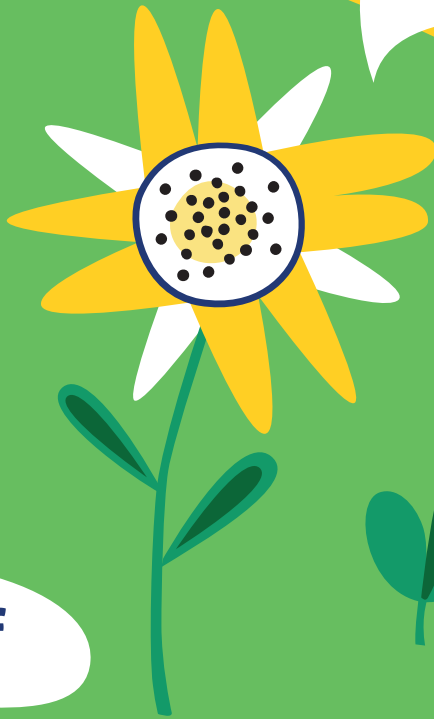
Particoles

▲ **Articul**

▲ **Inom**

▲ **Agetif**

▲ **Pronom**

Silbes

Frasa

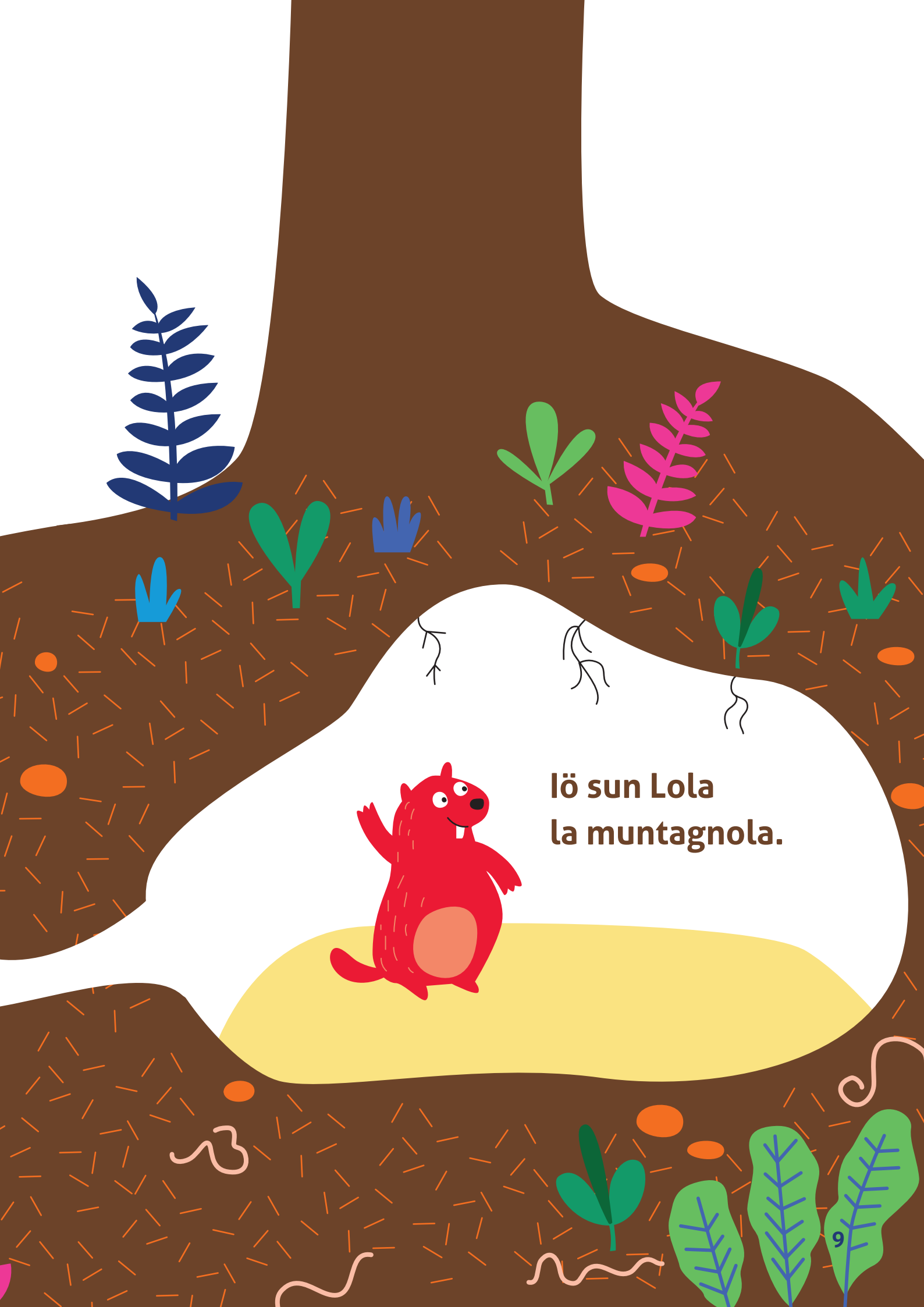
Sonns

● Verb

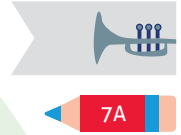
Particoles

Tan bel che al ê da dormí.
Mo sègn él sté Cëch le stambëch
y Bita la ciuita che me á descedé.
Ai me á dit che Pia, Zisca y Nata la
schirata é rodades cun os fora
por i pra y i bosc a chirí
parores y frases.
Chësc ói pa ince
iö porvé da fá.
I me la conforti
da pié ia
cun os...

Iö sun Lola
la muntagnola.

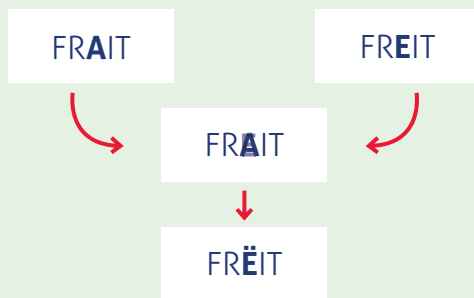

Descriziun dl eserzize y propostas didatiches:

- Ci?** Capí che **Ë** vëgn pronunzié atramënter aladô dla posiziun geografica tla Val Badia
Capí canche al vëgn scrit **Ë**
- Can?** Dan la teoria a plata 47 tl liber de gramatica
- Che?** Döta la classa
- Co?** Impé
- Cun ci?** Cherta dla Val Badia, folia trasparënta, chertes cun parores scrites lassura (cf. injunta a plata 117)
- Olá?** Te classa o te n ater local de scora

Vari dl eserzize:

1. MA mët jö ia por tera les chertes y spliga che chëstes parores vëgn pronunziades atramënter aladô dl post olache an é tla Val Badia, coche p.ej.:
tama tla pert alta dla Val Badia
tëma tla pert zentrala (comun de San Martin y La Val)
tema tla pert bassa (comun de Mareo).
2. SS fej trëi grups adinfora, aladô dl sonn **A, Ë, E**.
3. SS mët les parores sön chë pert dla cherta dla Val Badia olache SS arata che la parora vëgnes pronunziada, pian ia dala pronunzia de SS. SS pronunziëia les parores dadalt.
4. **Passaje ala teoria:**
Adöm cun MA fej SS la coreziun y vëgn insciö sura coche **Ë** vëgn pronunzié tla Val Badia. MA spliga che chëstes parores vëgn pronunziades cun **A, Ë** o **E** mo tres scrites cun **Ë**. Por desmostré chësc pó MA stampé n valgönes parores sön na folia trasparënta y mostré che sce an mët **A** y **E** insuralater vëgnel fora **Ë**, coche p.ej.:
FRAIT + FREIT = FRËIT.

5. **Conclujun:**
Lí la plata 47 tl liber de gramatica.

